ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)
της 5ης Οκτωβρίου 1994 *

Στην υπόθεση C-23/93,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του ακυρωτικού τμήματος του Raad van State (Κάτω Χώρες) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

TV 10 SA

και

Commissariaat voor de Media,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία των διατάξεων της Συνθήκης ΕΟΚ περί ελεύθερης παροχής υπηρεσιών,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J. C. Moitinho de Almeida, πρόεδρο τμήματος, R. Joliet (εισηγητή), G. C. Rodríguez Iglesias, F. Grévisse και M. Zuleeg, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: C. O. Lenz
γραμματέας: L. Hewlett, υπάλληλος διοικήσεως,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η TV 10 SA, εκπροσωπούμενη από τους M. van Empel και A. J. H. W. M. Versteeg, δικηγόρους Άμστερνταμ,

— το Commissariaat voor de Media, εκπροσωπούμενο από τον G. H. L. Weesing, δικηγόρο Άμστερνταμ,

— η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον E. Röder, Ministerialrat του Ομοσπονδιακού Υπουργείου Οικονομίας,

— η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον P. Pouzoulet, υποδιευθυντή της Διευθύνσεως Νομικών Υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών, και τον J. -L. Falconi, Γραμματέα Εξωτερικών Υποθέσεων του ίδιου Υπουργείου,

— η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον A. Bos, νομικό σύμβουλο του Υπουργείου Εξωτερικών,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους H. Etienne, κύριο νομικό σύμβουλο, και P. Van Nuffel, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις της TV 10 SA, του Commissariaat voor de Media, της Γαλλικής Κυβερνήσεως, της Ολλανδικής Κυβερνήσεως, που

εκπροσωπήθηκε από τον J. W. De Zwaan, αναπληρωτή νομικό σύμβουλο του Υπουργείου Εξωτερικών, και της Επιτροπής, κατά τη συνεδρίαση της 14ης Απριλίου 1994,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 16ης Ιουνίου 1994,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με Διάταξη της 11ης Μαΐου 1992, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 26 Ιανουαρίου 1993, το ακυρωτικό τμήμα του Raad van State (Κάτω Χώρες) υπέβαλε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, δύο προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία των διατάξεων της Συνθήκης περί ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, προκειμένου να εξακριβωθεί κατά πόσον συμβιβάζεται με το κοινοτικό δίκαιο η ρύθμιση κράτους μέλους που επιβάλλει περιορισμούς στις δραστηριότητες ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών που είναι εγκατεστημένοι σε άλλα κράτη μέλη.

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν κατά την εκδίκαση διαφοράς μεταξύ της ανώνυμης εταιρίας λουξεμβουργιανού δικαίου TV 10, η οποία αποτελεί ραδιοτηλεοπτικό οργανισμό εμπορικού χαρακτήρα και είναι εγκατεστημένη στο Λουξεμβούργο, και του φορέα που είναι αρμόδιος για την επιτήρηση της εκμεταλλεύσεως της ραδιοτηλεοράσεως στις Κάτω Χώρες, δηλαδή του Commissariaat voor de Media, σε σχέση με την εφαρμογή ορισμένων διατάξεων του ολλανδικού νόμου της 21ης Απριλίου 1987 που διέπουν την εκπομπή ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων, τα ραδιοτηλεοπτικά τέλη και τα μέτρα ενισχύσεων προς τα όργανα του Τύπου [στο εξής: Mediawet, ο οποίος δημοσιεύθηκε στη *Staatsblad* (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως των Κάτω Χωρών), αριθ. φύλλου 249, της 4. 6. 1987].

3 Ευθύς εξαρχής επιβάλλεται να τονιστεί ότι η προβλεπόμενη από τον Mediawet ρύθμιση των ραδιοτηλεοπτικών δραστηριοτήτων ολλανδικής προελεύσεως είναι διαφορετική απ' ό, τι η ρύθμιση που προβλέπεται για τη μετάδοση προγραμμάτων που εκπέμπονται από την αλλοδαπή.

4 Όσον αφορά την ολλανδική ραδιοτηλεόραση, το άρθρο 31 του Mediawet προβλέπει ότι το Commissariaat voor de Media κατανέμει μεταξύ των διαφόρων ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών τον χρόνο εκπομπής των ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων εντός του εθνικού δικτύου. Κατά το άρθρο 14 του νόμου αυτού, οι οργανισμοί αυτοί αποτελούν ενώσεις ακροατών ή τηλεθεατών, οι οποίες έχουν νομική προσωπικότητα και ιδρύονται προς τον σκοπό εκφράσεως ενός κοινωνικού, πολιτιστικού ή θρησκευτικού ρεύματος ή άλλου ρεύματος της πνευματικής ζωής, σύμφωνα με τα οριζόμενα από το καταστατικό τους. Οι οργανισμοί αυτοί πρέπει να εκπέμπουν προγράμματα ποικίλου περιεχομένου. Επιπλέον, τα άρθρα 99 έως 102 του Mediawet προβλέπουν ορισμένο τρόπο χρηματοδοτήσεως που αποβλέπει στην εξασφάλιση της πολυφωνίας και του μη εμπορικού χαρακτήρα των εγχώριων ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών.

5 Όσον αφορά την καλωδιακή μετάδοση αλλοδαπών οπτικοακουστικών προγραμμάτων, το άρθρο 66 του Mediawet προέβλεπε, όπως ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο, τα εξής:

«1. Η διεύθυνση του δικτύου καλωδιακής ραδιοτηλεοράσεως μπορεί:

α) να μεταδίδει τα προγράμματα που εκπέμπουν μέσω τηλεοπτικού αναμεταδότη οι αλλοδαποί ραδιοτηλεοπτικοί οργανισμοί και για τα οποία υπάρχει συνήθως η δυνατότητα απευθείας λήψεως από τους τηλεθεατές στην καλυπτόμενη από το δίκτυο καλωδιακής τηλεοράσεως περιοχή με συνήθη ατομική κεραία, με γενικά αποδεκτή ποιότητα εικόνας,

β) να μεταδίδει και άλλα προγράμματα, πέραν των αναφερομένων στο στοιχείο α', τα οποία εκπέμπονται από αλλοδαπό ραδιοτηλεοπτικό οργανισμό ή από ομάδα τέτοιων οργανισμών ως ραδιοτηλεοπτικά προγράμματα, σύμφωνα με τη νομοθεσία που ισχύει στη χώρα εκπομπής (...)»

6 Από τη δικογραφία προκύπτει ότι η TV 10 εγκαταστάθηκε πράγματι στο Λουξεμβούργο και άρχισε να εκπέμπει τα προγράμματά της σύμφωνα με την λουξεμβουργιανή νομοθεσία. Κατόπιν αυτού, οι αρχές του κράτους αυτού της χορήγησαν άδεια μεταδόσεως των προγραμμάτων της μέσω του δορυφόρου Astra, ο οποίος τα εκπέμπει προς την ολλανδική επικράτεια. Το Commissariaat

voor de Media τονίζει πάντως ότι την καθημερινή διαχείριση της TV 10 έχουν, σε μεγάλο βαθμό, Ολλανδοί υπήκοοι και ότι τα προγράμματά της προορίζονται να μεταδίδονται μέσω των τηλεοπτικών δικτύων κυρίως του Λουξεμβούργου και των Κάτω Χωρών. Το Commissariaat voor de Media υπογραμμίζει εξάλλου ότι η TV 10 έχει συνάψει συμβάσεις με ορισμένα δίκτυα διανομής τηλεοπτικών προγραμμάτων μόνο στο Λουξεμβούργο και στις Κάτω Χώρες και όχι σε άλλα κράτη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Το Commissariaat voor de Media τονίζει επίσης ότι, μολονότι η εκπομπή των προγραμμάτων, η αγορά αλλοδαπών προγραμμάτων και η προσθήκη των υποτίτλων, η διεύθυνση και η τελική παραγωγή πραγματοποιούνται στο Λουξεμβούργο, εντούτοις τα προγράμματα αυτά απευθύνονται στο ολλανδικό κοινό, οι περισσότεροι από τους συνεργάτες που προσλαμβάνονται για τα διάφορα προγράμματα της TV 10 είναι Ολλανδοί και η παραγωγή των διαφημιστικών προγραμμάτων πραγματοποιείται στις Κάτω Χώρες.

7 Με απόφαση της 28ης Σεπτεμβρίου 1989, το Commissariaat voor de Media συνήγαγε από τα ανωτέρω το συμπέρασμα ότι η TV 10 εγκαταστάθηκε στο Λουξεμβούργο με σκοπό να αποφύγει την εφαρμογή της ολλανδικής νομοθεσίας που διέπει τους εγχώριους ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς. Για τον λόγο αυτόν θεώρησε ότι η TV 10 δεν μπορεί να χαρακτηρισθεί ως αλλοδαπός ραδιοτηλεοπτικός οργανισμός, υπό την έννοια του άρθρου 66, παράγραφος 1, του Mediawet, και ότι συνεπώς δεν επιτρέπεται η καλωδιακή μετάδοση των προγραμμάτων της εντός των Κάτω Χωρών.

8 Κατόπιν της αποφάσεως αυτής, η TV 10 αποφάσισε να διακόψει την εκπομπή των προγραμμάτων της. Άσκησε πάντως, βάσει του Wet administratieve rechtspraak overheidsbeschikkingen (ολλανδικού νόμου περί προσφυγών κατά των διοικητικών αποφάσεων), προσφυγή ακυρώσεως της αποφάσεως αυτής ενώπιον του ακυρωτικού τμήματος του Raad van State.

9 Με απόφαση της 11ης Μαΐου 1992, το Raad van State επιβεβαιώνει καταρχάς την ορθότητα της αναλύσεως του Commissariaat voor de Media και δέχεται, συμφωνώντας με το Commissariaat, ότι η TV 10 εγκαταστάθηκε στο Λουξεμβούργο έχοντας προδήλως την πρόθεση να αποφύγει την εφαρμογή του Mediawet και

ότι δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως αλλοδαπός ραδιοτηλεοπτικός οργανισμός, υπό την έννοια του άρθρου 66 του νόμου αυτού. Επί πλέον, το Raad van State αποφαίνεται ότι η απόφαση του Commissariaat δεν αντιβαίνει ούτε προς την αρχή της ισότητας ούτε προς το άρθρο 10 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, το οποίο διακηρύσσει την ελευθερία εκφράσεως, ούτε προς το άρθρο 14 της ίδιας Συμβάσεως, το οποίο απαγορεύει τις διακρίσεις που αφορούν τα δικαιώματα και τις ελευθερίες που εγγυάται η εν λόγω Σύμβαση.

10 Στη συνέχεια το Raad van State παραπέμπει στις αποφάσεις της 3ης Δεκεμβρίου 1974, 33/74, Van Binsbergen (Συλλογή τόμος 1974, σ. 513), και της 18ης Μαρτίου 1980, 52/79, Debauve (Συλλογή τόμος 1980/I, σ. 443), με σκοπό να τονίσει, μεταξύ άλλων, ότι ένα κράτος μέλος έχει την εξουσία να θεσπίζει μέτρα παρακωλύοντα τον παρέχοντα υπηρεσίες, οι δραστηριότητες του οποίου κατευθύνονται εξ ολοκλήρου ή κυρίως προς το έδαφός του, να εκμεταλλεύεται τις διατάξεις περί ελεύθερης παροχής υπηρεσιών για να αποφύγει την εφαρμογή των επαγγελματικών κανόνων που θα εφαρμόζονταν στην περίπτωσή του, αν ήταν εγκατεστημένος εντός του εδάφους του κράτους μέλους αυτού. Εν τούτοις, το Raad van State, έχοντας υπόψη την απόφαση της 10ης Ιουλίου 1986, 79/85, Segers (Συλλογή 1986, σ. 2375), διερωτάται «πώς πρέπει να κρίνονται οι δραστηριότητες που ασκεί με βάση ένα κράτος μέλος ένας ραδιοτηλεοπτικός οργανισμός ο οποίος έχει συσταθεί σύμφωνα με το δίκαιο άλλου κράτους μέλους, στο οποίο έχει εγκατασταθεί επίσημα».

11 Κατόπιν αυτών το Raad van State έκρινε αναγκαία την υποβολή δύο προδικαστικών ερωτημάτων, τα οποία έχουν ως εξής:

«1) Πρόκειται για παροχή υπηρεσιών με διασυνοριακό χαρακτήρα, ο οποίος είναι κρίσιμος από άποψη κοινοτικού δικαίου, όταν ένας ραδιοτηλεοπτικός οργανισμός, στον οποίο δεν παρέχεται άδεια χρησιμοποιήσεως του δικτύου καλωδιακής ραδιοτηλεοράσεως στο κράτος μέλος Α, εκπέμπει από το κράτος μέλος Β, με την πρόδηλη πρόθεση, η οποία συνάγεται από αντικειμενικά στοιχεία, να αποφύγει την εφαρμογή της νομοθεσίας του κράτους μέλους για το οποίο προορίζονται κυρίως, αλλ' όχι αποκλειστικά, οι εκπομπές αυτές;

2) Επιτρέπεται βάσει του κοινοτικού δικαίου στο κράτος μέλος λήψεως των ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων, αν ληφθούν επίσης υπόψη τα άρθρα 10 και 14 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων

του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, να επιβάλλει περιορισμούς στην παροχή υπηρεσιών για την οποία γίνεται λόγος στο πρώτο ερώτημα, εφόσον οι περιορισμοί αυτοί συνίστανται στο ότι ο ραδιοτηλεοπτικός οργανισμός, παρά το γεγονός ότι επέλεξε ως τόπο εγκαταστάσεως άλλο κράτος μέλος, θεωρείται ως μη αλλοδαπός ραδιοτηλεοπτικός οργανισμός, οπότε στερείται, για τον λόγο αυτό, τη δυνατότητα προσβάσεως στο εθνικό δίκτυο καλωδιακής ραδιοτηλεοράσεως, αν δεν πληροί τις προϋποθέσεις που ισχύουν για τους ημεδαπούς ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς, με την αιτιολογία ότι ο οργανισμός αυτός επιχειρεί, εγκαθιστάμενος σε άλλο κράτος μέλος, να καταστρατηγήσει τις διατάξεις που έχει θεσπίσει το κράτος μέλος λήψεως των εκπομπών, σκοπός των οποίων είναι η διατήρηση του πολυφωνικού και μη εμπορικού χαρακτήρα του εθνικού συστήματος ραδιοτηλεοράσεως;»

Επί της δυνατότητας εφαρμογής των κανόνων περί παροχής υπηρεσιών

12 Με το πρώτο ερώτημα το εθνικό δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν η έννοια «παροχές υπηρεσιών» των άρθρων 59 και 60 της Συνθήκης καλύπτει την εκ μέρους του διαχειριζομένου καλωδιακό δίκτυο που είναι εγκατεστημένος εντός κράτους μέλους μετάδοση τηλεοπτικών προγραμμάτων που εκπέμπει ραδιοτηλεοπτικός οργανισμός εγκατεστημένος εντός άλλου κράτους μέλους, ακόμη και αν ο οργανισμός αυτός έχει εγκατασταθεί στο άλλο αυτό κράτος μέλος με σκοπό να αποφύγει τη νομοθεσία που εφαρμόζεται εντός του κράτους λήψεως στους εγχώριους ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς.

13 Πριν εξετάσει το ερώτημα αυτό, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι, με την απόφαση της 30ής Απριλίου 1974, 155/73, Sacchi (Συλλογή τόμος 1974, σ. 217, σκέψη 6), έχει ήδη αποφανθεί ότι η εκπομπή τηλεοπτικών μηνυμάτων διέπεται εξ ορισμού από τους κανόνες της Συνθήκης περί παροχής υπηρεσιών. Με την προαναφερθείσα απόφαση Debauve (σκέψη 8), το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι δεν υπάρχει κανείς λόγος να αντιμετωπίζεται διαφορετικά η καλωδιακή μετάδοση των μηνυμάτων αυτών.

14 Με την ίδια όμως αυτή απόφαση Debauve, το Δικαστήριο παρατήρησε ότι οι διατάξεις της Συνθήκης περί ελεύθερης παροχής υπηρεσιών δεν μπορούν να εφαρμόζονται στις δραστηριότητες των οποίων όλα τα ουσιώδη στοιχεία περιο-

ρίζονται στο εσωτερικό ενός μόνον κράτους μέλους. Το αν αυτό συμβαίνει στη συγκεκριμένη περίπτωση εξαρτάται από διαπιστώσεις πραγματικών περιστατικών, αρμόδιο για τις οποίες είναι το εθνικό δικαστήριο. Στην προκειμένη όμως περίπτωση το Raad van State έχει διαπιστώσει ότι η TV 10 έχει συσταθεί σύμφωνα με τη νομοθεσία του Λουξεμβούργου, ότι εδρεύει στο Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου και ότι είχε την πρόθεση να εκπέμπει προς τις Κάτω Χώρες.

15 Το γεγονός ότι η TV 10 εγκαταστάθηκε, σύμφωνα με το αιτούν δικαστήριο, στο Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου με σκοπό να αποφύγει την εφαρμογή της ολλανδικής νομοθεσίας δεν σημαίνει ότι οι εκπομπές της δεν μπορούν να χαρακτηρισθούν ως «υπηρεσίες» υπό την έννοια της Συνθήκης. Το ζήτημα αυτό δηλαδή είναι ανεξάρτητο από το ζήτημα των μέτρων που μπορεί να λάβει ένα κράτος μέλος για να εμποδίσει τον παρέχοντα υπηρεσίες, που έχει εγκατασταθεί σε άλλο κράτος μέλος, να καταστρατηγήσει τη νομοθεσία του. Το άλλο αυτό πρόβλημα αποτελεί αντικείμενο του δευτέρου ερωτήματος του αιτούντος δικαστηρίου.

16 Κατά συνέπεια, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η έννοια «παροχές υπηρεσιών» των άρθρων 59 και 60 της Συνθήκης καλύπτει την εκ μέρους του διαχειριζομένου καλωδιακό δίκτυο που είναι εγκατεστημένος εντός κράτους μέλους μετάδοση τηλεοπτικών προγραμμάτων που εκπέμπει ραδιοτηλεοπτικός οργανισμός εγκατεστημένος εντός άλλου κράτους μέλους, ακόμη και αν ο οργανισμός αυτός έχει εγκατασταθεί στο άλλο αυτό κράτος μέλος με σκοπό να αποφύγει τη νομοθεσία που εφαρμόζεται εντός του κράτους λήψεως στους εγχώριους ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς.

Επί του ζητήματος της νομιμότητας ορισμένων περιορισμών της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών

17 Με το δεύτερο ερώτημα το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν οι διατάξεις της Συνθήκης περί ελεύθερης παροχής υπηρεσιών έχουν την έννοια ότι απαγορεύουν την εκ μέρους κράτους μέλους εξομοίωση προς εγχώριο ραδιο-

τηλεοπτικό οργανισμό ενός ραδιοτηλεοπτικού οργανισμού που έχει ιδρυθεί σύμφωνα με τη νομοθεσία άλλου κράτους μέλους και είναι εγκατεστημένος στο άλλο αυτό κράτος, του οποίου όμως οι δραστηριότητες κατευθύνονται εξ ολοκλήρου ή κυρίως προς το έδαφος του πρώτου κράτους μέλους, εφόσον σκοπός της εγκαταστάσεως αυτής ήταν να μπορεί ο οργανισμός αυτός να αποφύγει την εφαρμογή των κανόνων που θα εφαρμόζονταν στην περίπτωσή του, αν είχε εγκατασταθεί στο έδαφος του πρώτου κράτους.

18 Συναφώς πρέπει καταρχάς να υπομνηστεί ότι, όπως τόνισε το Δικαστήριο με τις αποφάσεις της 25ης Ιουλίου 1991, C-288/89, Collectieve Antennevoorziening Gouda (Συλλογή 1991, σ. I-4007, σκέψεις 22 και 23), και C-353/89, Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών (Συλλογή 1991, σ. I-4069, σκέψεις 3, 29 και 30), καθώς και με την απόφαση της 3ης Φεβρουαρίου 1993, C-148/91, Veronica Omroep Organisatie (Συλλογή 1993, σ. I-487, σκέψη 9), σκοπός του Mediawet είναι η καθιέρωση ενός πολυφωνικού και μη εμπορικού συστήματος ραδιοφωνίας και τηλεοράσεως και συνεπώς ο νόμος αυτός εντάσσεται στο πλαίσιο μιας πολιτιστικής πολιτικής με την οποία επιδιώκεται, στο τομέα των οπτικοακουστικών μέσων, η εξασφάλιση της ελευθερίας εκφράσεως των διαφόρων τάσεων που υπάρχουν στις Κάτω Χώρες, ιδίως δε των κοινωνικών, πολιτιστικών, θρησκευτικών ή φιλοσοφικών.

19 Από τις τρεις αυτές αποφάσεις προκύπτει επίσης ότι αυτοί οι σκοποί πολιτιστικής πολιτικής αποτελούν σκοπούς γενικού συμφέροντος, τους οποίους θεμιτώς επιδιώκουν τα κράτη μέλη με την προσήκουσα διαρρύθμιση του καθεστώτος των ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών που υπάγονται στη δικαιοδοσία τους.

20 Επί πλέον, το Δικαστήριο έχει ήδη δεχθεί, σε σχέση με το άρθρο 59 της Συνθήκης, το οποίο αφορά την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, ότι δεν μπορεί να αποκλεισθεί το δικαίωμα του κράτους μέλους να λαμβάνει μέτρα παρακωλύοντα τον παρέχοντα υπηρεσίες, του οποίου οι δραστηριότητες κατευθύνονται εξ ολοκλήρου ή κυρίως προς το έδαφός του, να εκμεταλλεύεται τις ελευθερίες που του παρέχει η Συνθήκη, με σκοπό να αποφεύγει την εφαρμογή των κανόνων που θα εφαρμόζονταν στην περίπτωσή του, αν ήταν εγκατεστημένος στο έδαφος του κράτους αυτού (βλ. απόφαση Van Bisbergen, όπ.π.).

21 Κατά συνέπεια, ένα κράτος μέλος μπορεί να θεωρεί ως εγχώριο ραδιοτηλεοπτικό οργανισμό τον ραδιοτηλεοπτικό οργανισμό που εγκαθίσταται σε άλλο κράτος μέλος με σκοπό να παρέχει εκεί υπηρεσίες προοριζόμενες για το έδαφός του, επειδή σκοπός του μέτρου αυτού είναι να αποφεύγεται το ενδεχόμενο να ασκούν καταχρηστικώς οι οργανισμοί που εγκαθίστανται σε άλλο κράτος μέλος τις ελευθερίες που τους παρέχει η Συνθήκη, προκειμένου να αποφεύγουν την τήρηση των υποχρεώσεων που τους επιβάλλει η εθνική νομοθεσία, εν προκειμένω των υποχρεώσεων σχετικά με τον πολυφωνικό και μη εμπορικό χαρακτήρα των προγραμμάτων.

22 Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν μπορεί να θεωρηθεί ασυμβίβαστη με τα άρθρα 59 και 60 της Συνθήκης η εξομοίωση των οργανισμών αυτών προς εγχωρίους οργανισμούς.

23 Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται εντούτοις κατά πόσον η εξομοίωση αυτή διακυβεύει την άσκηση της ελευθερίας εκφράσεως, την οποία κατοχυρώνουν τα άρθρα 10 και 14 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών.

24 Συναφώς πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, τα θεμελιώδη δικαιώματα, στα οποία καταλέγονται και τα θεμελιώδη δικαιώματα που αναγνωρίζει η Σύμβαση αυτή, αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα των γενικών αρχών του δικαίου, για την τήρηση των οποίων μεριμνά το Δικαστήριο (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 18ης Ιουνίου 1991, C-260/89, ΕΡΤ, Συλλογή 1991, σ. I-2925, σκέψη 41, και απόφαση Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών, όπ.π.).

25 Συγκεκριμένα, με την προπαρατεθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών, το Δικαστήριο δέχθηκε (σκέψη 30) ότι ο σκοπός της διατηρήσεως της πολυφωνίας, την οποία επιδιώκει η ολλανδική πολιτική στον τομέα των οπτικοακουστικών μέσων, είναι η εξασφάλιση του σεβασμού της διαφορετικής γνώμης, δηλαδή της ελευθερίας εκφράσεως, στην προστασία της οποίας ακριβώς αποβλέπει η εν λόγω Σύμβαση.

26 Κατά συνέπεια, στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι οι διατάξεις της Συνθήκης περί ελεύθερης παροχής υπηρεσιών έχουν την έννοια ότι δεν απαγορεύουν την εκ μέρους κράτους μέλους εξομοίωση προς εγχώριο ραδιοτηλεοπτικό οργανισμό ενός ραδιοτηλεοπτικού οργανισμού που έχει ιδρυθεί σύμφωνα με τη νομοθεσία άλλου κράτους μέλους και είναι εγκατεστημένος στο άλλο αυτό κράτος, του οποίου όμως οι δραστηριότητες κατευθύνονται εξ ολοκλήρου ή κυρίως προς το έδαφος του πρώτου κράτους μέλους, εφόσον σκοπός της εγκαταστάσεως αυτής ήταν να μπορεί ο οργανισμός αυτός να αποφύγει την εφαρμογή των κανόνων που θα εφαρμόζονταν στην περίπτωσή του, αν είχε εγκατασταθεί στο έδαφος του πρώτου κράτους.

Επί των δικαστικών εξόδων

27 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Γερμανική, η Γαλλική και η Ολλανδική Κυβέρνηση και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, οι οποίες κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με Διάταξη της 11ης Μαΐου 1992 το ακυρωτικό τμήμα του Raad van State (Κάτω Χώρες), αποφαίνεται:

1) Η έννοια «παροχές υπηρεσιών» των άρθρων 59 και 60 της Συνθήκης ΕΟΚ καλύπτει την εκ μέρους του διαχειριζομένου καλωδιακό δίκτυο που είναι εγκατεστημένος εντός κράτους μέλους μετάδοση τηλεοπτικών προγραμμάτων που εκπέμπει ραδιοτηλεοπτικός οργανισμός εγκατεστημένος εντός

άλλου κράτους μέλους, ακόμη και αν ο οργανισμός αυτός έχει εγκατασταθεί στο άλλο αυτό κράτος μέλος με σκοπό να αποφύγει τη νομοθεσία που εφαρμόζεται εντός του κράτους λήψεως στους εγχώριους ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς.

2) Οι διατάξεις της Συνθήκης ΕΟΚ περί ελεύθερης παροχής υπηρεσιών έχουν την έννοια ότι δεν απαγορεύουν την εκ μέρους κράτους μέλους εξομοίωση προς εγχώριο ραδιοτηλεοπτικό οργανισμό ενός ραδιοτηλεοπτικού οργανισμού που έχει ιδρυθεί σύμφωνα με τη νομοθεσία άλλου κράτους μέλους και είναι εγκατεστημένος στο άλλο αυτό κράτος, του οποίου όμως οι δραστηριότητες κατευθύνονται εξ ολοκλήρου ή κυρίως προς το έδαφος του πρώτου κράτους μέλους, εφόσον σκοπός της εγκαταστάσεως αυτής ήταν να μπορεί ο οργανισμός αυτός να αποφύγει την εφαρμογή των κανόνων που θα εφαρμόζονταν στην περίπτωσή του, αν είχε εγκατασταθεί στο έδαφος του πρώτου κράτους.

Moitinho de Almeida Joliet Rodríguez Iglesias

Grévisse Zuleeg

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 5 Οκτωβρίου 1994.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του πέμπτου τμήματος

J. C. Moitinho de Almeida